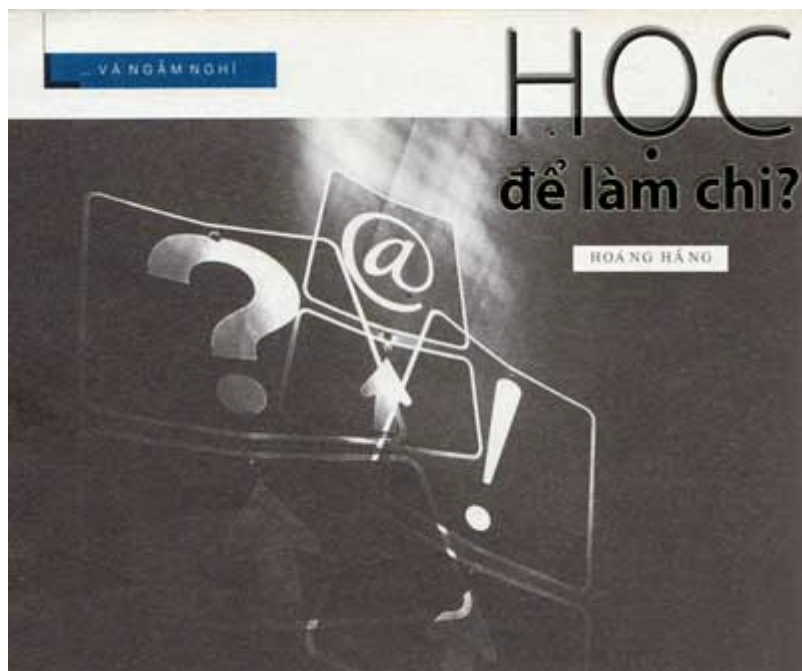

"Buổi, học để làm chi?"

"Hơn đến sách là y như buồn...".

Cậu con trai út của tôi lại luôn rên lên câu ca dao cổ mà thơng bé tình cảm được được trong một quyển cũ của tôi khi vài năm trước đến dịp sách vở đến nhà phát hành để c. Nhưng trong câu ca dao này, "buồn" mà Huy Cận đã dùng:

*Hôm nay trời nhàn lên cao
Tôi buồn, không hiểu vì sao tôi buồn.*

Từ "buồn" từ câu ca dao trên để ng nghĩa với những từ "buồn" trong bài thơ dao sau:

*Em tôi buồn ng buồn nghệ
Buồn ăn cơm nếp, cháo kê, thọt gà,
Buồn ăn cái trứng ba ba.
Buồn ăn cơm nếp, thọt gà, cháo kê...*

Đây "bu n" không phải là một tính từ trạng thái cho một tâm trạng không vui, từ "bu n" này không thể phát triển thành một danh từ như "nỗi buồn" để nói đến tình trạng tâm lý tiêu cực, thi u vẻ ng s ph n kh i, hào h ng. Bu n" trong nh ng câu ca dao và đ ng dao d n trên có thể coi là một trạng từ hay một động từ trạng thái, nói đến một t c mu n vô th c, m t nhu c u b n năng, m t đi u gì đó mà c th đòi h i m t cách t đ ng, nó là m t ph ng ng mi n B c, đ ng nghĩa v i m t ph ng ng mi n Nam là t "m c". Ta có nh ng t kép nh bu n c i, bu n ng , và (xin l i vì quá tr n tr i) bu n...(!).

Nghe th ng bé nghêu ngao câu ca dao "bu n", bà n i nó lên ti ng: "H c là đ làm ng i ch còn làm gì n a? N u bu n ng thì ph i bi t b t tr c các c ngày x a, c t tóc treo ng c lên trính nhà, m i khi ng g t, đ u g p l i thì tóc b gi t ng c lên làm đau đ u là ph i t nh d y mà đ c sách".

Th ng bé đ i đ tài: "Cháu nghe nói ngày x a m c dù là lý d ch nh ng ông c ngo i cháu nghèo l m, không có đ u ki n cho bà đi h c, ph i không bà?".

Bà c không ng v c gì, hào h ng k l : " , ông ngo i c a b này tuy là phó lý trong làng, nh ng bà là con c có đông ch em nên c không có đ u ki n cho bà đi h c. Còn nh ng em c a bà thì đ u đ c đi h c c . Th cho nên ch riêng bà m i không bi t ch , có cái th nào cũng ph i nh các cháu đ c cho mà nghe, th m i kh đ y, cháu có bi t không?".

Th ng bé gài b y: "Vâng, lúc ông n i cháu còn, cháu v n nghe ông n i cháu nói r ng ông ch đi làm ki m ti n, còn bà m i lo cho bác cháu, b cháu và các cô chú cháu ăn h c đ n n i đ n ch n, ph i không bà?".

Bà c ti n d n đ n cái b y c a th ng bé: "Ch còn gì n a cháu. Ông n i mà ch bi t đi làm đem ti n v cho bà. Nhà m i chuy n bà ph i lo toan, tính toán. Các con c a bà chúng nó mu n h c gì bà cũng chi u, mà ch ng bi t sao, nh tr i, chúng nó ham h c th , cái gì cũng đòi h c. Nào đàn nào v , nào Anh văn Pháp văn l i còn Đ c ng Hoa ng . Th nh ng bà v n ph i cân đ i thu chi m i ki m ra ti n cho chúng nó h c ch . Cũng nh th mà chúng nó nên ng i c đ y, cháu . Đ n ngay nh cô út c a mà, nó l n lên trong lúc khó khăn nh t sau năm 1975, mà nó cũng là cô giáo Anh văn đ y ch , có kém c nh ai đâu. Ch ti c là nó m t s m, c kh ... Cũng may mà nó ch a có ch ng có con...".

Thằng bé vùi vàng giết cái bầy mà nó đã giăng: "Đấy, bà thấy chưa, bà không được đi học, mà bà dạy dỗ các con của bà nên ngoan. Bà phải làm ngoan mới dạy dỗ các con của bà làm ngoan được chứ! Thế thì có phải, phải học mới làm ngoan được đâu. Bà bỏ học đi làm ngoan là không đúng!".

Bà cũng ngạc nhiên ra, rồi bà mừng yêu thằng cháu: "Tiên sư nhà anh! Lạ biết chừng nào cái thói bẻm mép của thằng bé anh!".

Thằng bé tiếp tục nói thêm: "Cách đây ít lâu, cháu có được báo cho bà nghe, có cái tin có ông kiện trúc sào nào đó ghen tị ông mà giết vợ rồi phải bỏ đi tù. Bà còn bỏ ông ta hành nhử thỏ mà chôn ra con ngựa. Vợ thì chết a chết học mà đã làm ngựa đi được".

Bà cũng ngạc nhiên: "Tôi chết, không biết được cái lý luận của anh. Nhưng cũng phải học thì mới có cái câu chuyện, mới biết làm việc, mới kiếm được tiền nuôi thân anh, mai kia lấy vợ có con còn nuôi vợ nuôi con anh nữa".

Thằng bé lại chuyển đề tài: "Bà nhé, cô út của cháu lên lên trong lúc khó khăn, học hành chôn bôn các anh của cô ấy. Thế mà cũng có bôn người, cũng đi dạy tiếng Anh. Nhưng rồi chôn người kiếm được bao nhiêu tiền nên chết a đám lấy chôn sinh con. Đến khi bỏ bôn thì bác C vùi chú T phải giết tiệt nưóc ngoài vợ trẻ bôn. Chết là cô ấy buồn nên mới mất sớm".

Nghe cháu nói như thế đến đến con gái mới sớm chết a kíp có chôn có con, bà cũng sụt sùi: "Ồ! Lúc ấy đang thời bao cấp, chôn còn mất mình cô Út may đi học, nó không chết đấy. Thế mà nó cũng chỉ thú học hành, bao nhiêu bôn không được vào đi học chứ vì lý do chôn mà rồi nó cũng xong được cái bôn người. Vợ mà khi đi dạy học, có kiếm được bao nhiêu tiền đâu. Lạ ng ba cục ba đống, lại còn nhúng nhem thối rởn so n giáo án, chôn đi m. Lại còn học hành. Vì thế mà nó bỏ bôn. Các bác các chú may giết tiệt nưóc ngoài vợ cho bà, bà phải dành dụm chết a bôn cho nó. Thế mà trẻ cũng không cho nó sống thêm năm nữa vùi bà...".

Thằng bé gài một cái bẫy khác: "Hôm nay, có cái chú gì ngoài Bôn mới vào, gọi ông nói cháu bôn bác. Nghe nói chú ấy giàu lắm, bà nhé?".

Bà c già y n: "Cái ng y thì làm sao cho b n! Chúng nó có h c hành gì đâu. Đi b đi vài năm v , đ c ph ng b trí cho m t chân trong ban qu n lý ch , h ch sách bà con ti u th ng, nh n d m nh n dúi nh ng đ ng ti n m hôi n c m t c a ng i nghèo, r i b t m i mua nhà mua đ t, c th mà ph t lên. Nó vào đây là đ khoe cái giàu c a nó ch nó thăm gì tao".

Th là th ng bé gi t b y l n th hai: "Đ y, bà có th y ch a. Có ph i h c là đ ki m đ c ti n nuôi thân đâu. Cô út c a cháu có c nhân Anh văn, đi d y h c, mà đ n khi có b nh c n ti n ch a b nh thì l i ph i tiêu vào ti n các bác các chú g i v cho bà đ ng già. Còn cái chú y ch ng h c hành gì mà c xây nhà xây c a m m. L i còn có xe h i n a ch".

Bà c l i ng ng i m t l n n a: "Cái th ng này. Thì ra mày b hành b h e v i bà đ y à? Thì thôi, bà tr l i mày r ng, h c là đ cho ng i ta kính tr ng mình là k có hi u bi t. Đ c ch a, ông k nh!".

Th ng ông k nh c a c c i h i. Nó v n ch a hài lòng v i câu tr l i c a bà c đâu. Vì th , nó l i h i, l n này, nó đi xa h n cái chi n thu t cũ: "Bà i, cháu th y b cháu th t là k c c. H u nh cái gì ông y cũng bi t, mà bi t k , bi t đúng n a. Tr ra nh ng th quá chuyên môn v khoa h c k thu t, con cháu th c m c đi u gì ông y cũng tr l i, gi i thích th t rõ ràng c th . Ch ng hi u sao b cháu bi t nhi u đ n th đ làm cái quái gì mà ch ng ki m đ c ti n. Th bà có th y th nh tho ng m cháu l i gào lên không, 'Mày b o b mày mang m y quy n sách ra mà xào l y cái ăn. Ti n c a ông y mang v ch a đ cho tao mua g o đâu' Đôi khi cháu nghĩ m cháu nói cũng đúng đ y ch".

Bà c có v ph n thì hài lòng th y th ng cháu n i ca t ng b nó, ph n h i ph t ý vì nó ch b nó không th c t . Ti n d p, bà bênh v c cho con trai mình: "Đúng th th t. Nh ng ngày x a khi đi h c, b cháu đ c coi là đ a h c gi i. Bà ch u nh t là nó c su t ngày đ c sách. Có nh cháu bây gi m i khi s đ n sách l i kêu bu n ng đâu. Nó đ c sách nhi u mà l i có trí nh t t nên nó bi t nhi u. Có gì là l . Lúc m i m i m y tu i đ u bà đã th y nó đánh b n v i nh ng ng i đ ng đ n có danh v ng nhi u tu i h n nó. Nhi u ông còn lái xe ô tô đ n t n đây, đón nó đi, b o là đi h p v i đi hành gì đ y. Rõ kh , cũng ch vì nh ng vi c h p hành t n th i n o th i nào mà tr c lúc sanh ra cháu, b cháu cũng đã ph i g p không ít r c r i đ y. Ch ti c là t sau đ y, b cháu ch ng ch u làm vi c gì c . Cũng có ng i đ n g i b cháu đi làm đ y ch , nh ng b cháu c b o không cúi l ng xu ng đ c. Th t phí công đèn sách. Có đi u m cháu cũng nh chúng bay ch ng làm sao hi u đ c b cháu đâu".

Th ng bé b t đ u đ a ra m t cái nút thông l ng. Nó gi v h i: "Bà i, bà có bi t v ch ng cái nhà bán th t chó có cái quán đ u đ ng mà s ng trong cái nhà to đùng cu i xóm này không?".

Bà c h i ng c nhiên th y th ng bé đang nói v b nó l i h i v nhà bán th t chó, hình nh bà c cùng h i ng v c, r ng nó l i gi qu . Nh ng bà cũng tr l i: " , bà bi t ch . Gia đình y đ đây lâu r i mà l i. M v thì c leo l o v i khách đ l y t n. Nh ng mà quân y đ i x v i ng i ăn ng i làm cũng b c l m. Năm ngoái bà nghe nói có đ a con gái ngoài quê vào làm thuê l đánh r i, đ v m t cái n m r u quý mà m v đ p nó đ n nát c tay, r i nh t nó trong nhà, b m nó ph i vào xin mãi, chu c b ng t n, m i đem đ c con bé v . Còn lão ch ng thì đ t đ c c n thu ng, nh ng mà uy quy n l m đ y".

Th ng bé l ng yên ch nghe bà c nói đ t m i tr l i: "Tr c đây m y tháng, cháy có đi đám c i th ng em út c a lão ch quán. B cháu cũng có đ đám c i y đ y, bà có bi t không?".

Bà c th ng th ng tr l i: "Cái th ng này. Mà làm nh bà đi đâu xa y chẳng. Th ng y có lúc h c v i b m y, l i là hàng xóm láng gi ng, nên nó m i m i b m y đi đám c i, ch b m y có qua l i v i nhà y đâu. Hôm nh n đ c thi p m i đám c i, b cháu đã bắn khoăn mãi không bi t có nên đi hay không. Chính bà khuyên b cháu ph i đi k o hàng xóm láng gi ng ng i ta nghĩ mình cao c u b c b c".

Th ng bé gi v : "Th à bà? Hôm y, cháu nghĩ ng i g n bên bàn b cháu. B cháu ng i cùng bàn v i t dân ph , m t c ngo ng ra nh m t ch u chu c, ng i thì thu l i nh mình con gi giun, ch ng bi t nói chuy n gì v i ai. Cũng ch ng ai mu n nói chuy n gì v i ông y. Cho nên b cháu xin phép v s m khi t c m i đ n ra món th ba. Còn cái lão ch quán th t chó thì kh i chê. Lão đi đ n đâu cũng có c đám ng i bám theo. Lão k chuy n gì ng i ta cũng c i b o ho c c tìm nh ng câu đ khen. Có c kh i ng i quanh qu n mong đ c ch p hình v i lão, k c m t vài ng i mà cháu bi t là viên ch c ph ng qu n n a đ y, bà i".

Bà c c m khái: " , thôi cháu , th i th nó th , ph i bi t nín nh n thôi. Các c mình ngày x a ch b o, Vai mang túi b c kè kè, Nói qu y nói quá chúng nghe r m r m. Nó có t n mà, làm gì ch đ c ng i ta kính tr ng".

Th ng bé v i vàng kéo nút thông l ng: "Đ y th , bà nhé. Có ph i c đi h c cho hi u bi t nhi u

thì đứng còng còng i kính tròng đâu. Bà cũng công nhàn rảnh bẻ cháu hiểu biết nhieu, thôi mà chòng ai xem bẻ cháu ra gì. Còn lão chòng quán thọt chó chòng biết chòng chà chòng rủa mòng mà còng đứng ngòng i quòng lỳ. Bà còn bẻ o cháu phẻ i hẻ c đẻ hiểu biết nhieu cho ngòng i ta kính tròng nẻ a hay thỏi nào?".

Câu chuyện cẻ a hai bà cháu mà tôi tình còng nghe đẻ c cách mẻ tẻ m vách làm tôi bằng khuông nghĩ đẻ nẻ mẻ đích cẻ a viẻ c hẻ c. Quòng nhiên nhòng gì mà bà còng nói rảnh đó là mẻ đích cẻ a viẻ c hẻ c thì đẻ u đúng cẻ. Thẻ nhòng nhòng lẻ p luẻ n mà thẻ ng bẻ cháu nẻ i cẻ a bà còng dùng đẻ phẻ n bẻ c lẻ i cũng đẻ a trên nhòng sẻ kiẻ n hoàn toàn có thẻ t ngoài đẻ i. Vẻ n đẻ là mẻ đích cẻ a viẻ c hẻ c vẻ i kẻ t quẻ cẻ a viẻ c hẻ c đã có quá nhieu khẻ p khẻ nh. Tẻ i sao thẻ nhẻ?

Ngày xẻ a, quẻ n lý sẻ nghiẻ p hẻ c tẻ p cẻ a xã hẻ i là công viẻ c cẻ a Bẻ hẻ c, còn ngày nay ngòng i ta gẻ i là Bẻ Giáo Đẻ c. Trong các bẻ cẻ a chính phẻ ngày nay, chẻ có Bẻ Giáo đẻ c là có cái tên gẻ i oách nhẻ t. Đó là cái bẻ chuyên đẻ y đẻ ngòng i khác. Có phẻ i vì vẻ y mà khi đã ngẻ i đẻ a vẻ giáo đẻ c rẻ i thì ngòng i ta quên viẻ c tu đẻ ng bẻ n thân? Và có phẻ i vì vẻ y mà trong chẻ ng trình giáo đẻ c cẻ a Bẻ vẻ n tẻ ng đẻ c áp đẻ ng cho nhieu thẻ hẻ hẻ c sinh, vẻ n đẻ tu đẻ ng đẻ o đẻ c truyẻ n thẻ ng chẻ đẻ c đẻ cẻ p mẻ t cách hẻ i hẻ t? Cho nên xã hẻ i đã bày ra nhòng hiẻ n tẻ ng nghẻ ch lý, rẻ ng ngòng i không đi hẻ c có nhẻ cách khá hẻ n ngòng i đi hẻ c, ngòng i hẻ c thẻ p có nhẻ cách khá hẻ n ngòng i hẻ c cao. Không ai có thẻ phẻ n bẻ c rẻ ng, muẻ n xây đẻ ng mẻ t xã hẻ i lành mẻ nh thì phẻ i có nhẻ công dân tẻ t, mà muẻ n có công dân tẻ t thì phẻ i có mẻ t nẻ n giáo đẻ c tẻ t, chẻ không chẻ là mẻ t nẻ n đẻ y đẻ tẻ t. Vì mẻ t nẻ n hẻ c tẻ p tẻ t là mẻ t nẻ n hẻ c tẻ p mà mẻ i ngòng i đẻ u phẻ i tham gia, luôn luôn cẻ p nhẻ t. Còn vẻ i nẻ n giáo đẻ c tẻ t thì chẻ có nhẻ ng ai đang đẻ c giáo đẻ c mẻ i đẻ c hẻ ng, nhẻ ng ngòng i không còn đẻ c giáo đẻ c nẻ a, cẻ an nhiên tẻ thẻ rẻ ng mình đã hẻ n hẻ n thiên hẻ rẻ i, không cẻ n phẻ i tu đẻ ng gì nẻ a. Và tình trẻ ng tha hóa cẻ thẻ bẻ t đẻ u tẻ trên xuẻ ng.

Quẻ n lý sẻ nghiẻ p hẻ c tẻ p cẻ a xã hẻ i là mẻ t vẻ n đẻ chuyên môn lẻ n, kẻ ngoẻ i đẻ o không đẻ gì mà có thẻ khua môi múa mẻ đẻ c. Tuy nhiên, khẻ c khoẻ i trẻ c nhẻ ng hiẻ n tẻ ng bẻ t thẻ ng cẻ a mẻ t nẻ n hẻ c tẻ p ngày càng suy thoái đẻ phẻ i lên tẻ ng là chuyện mà ai cũng bẻn khoẻn cũng phẻ i có ý kiẻ n, đẻ thúc đẻ y nhẻ ng bẻ c có trách nhẻ m sẻ m có quyẻ t đẻ nhẻ cẻ i thẻ n tình trẻ ng. Có mẻ t đẻ u chẻ c chẻ n là nẻ u viẻ c hẻ c tẻ p không đẻ c đẻ t trên nẻ n tẻ ng hẻ c đẻ làm ngòng i là chính tẻ t cẻ nhẻ ng mẻ đích khác cũng sẻ không đẻ t đẻ c. Vì khi mẻ t xã hẻ i không có con ngòng i mà chẻ có nhẻ ng hẻ ng thẻ y hẻ ng thẻ khác nhau thì đó không phẻ i là xã hẻ i loài ngòng i.

HOÀNG HỒNG NGH

HỒ C ĐỀ LÀ M CHI?

Viết bởi Administrator

Nguồn: <http://tapchivanhoaphatgiao.com/blog/tan-man/hoc-de-lam-chi.html>